

את תיק הביטחון, אחרי חתחת לבון. שרת נשאר ראש-הממשלה — והוא ישב על הכסא שהיה שייך לברגוריון במשך חמש השנים הראשונות של המדינה. (שרת לא שכח לציין כי בן-גוריון זנח את מדינת-החאקי של שדה-בוקר, ולבש חליפה שחורה וענב עניבה אדומה כהה, לבוש לגמרי כחלכה. זהו אחד מסימני-ההיכר של היומן: גם בשיאם של מאורעות שמש שרת עצמו מגדירים במילים כמו „זוועה“, „פלצות“, אין הוא שוכח לציין שעשה אמבט חם, או שהכין לעצמו תה.) יחד עם בן-גוריון בא הרמטכ"ל משה דיין, הוא נשא בידו מפות גלולות. „הבנתי מייד על מה ידובר“ מגלה ראש-הממשלה ליומנו.

על מה? חוליית-מודיעין מצרית חדרה למיתקן צבאי-מדעי בנס'ציונה, גנבה ניירות ומכשיר-סלפון. בדרך חזרה לרצועת-עזה הרבה החולייה פועל עובר-אורח, שרכב לתומו על אוסניו. כפי ששרת מגלה ביומנו, דברים כאלה קרו לעיתים קרובות — ובשני הכיוונים. גם חוליות של צה"ל עברו באופן קבוע את הגבול, למטרות מודיעין. חייליו של אריק שרון הרגו לא פעם אורחים מעבר לגבול.

דיין הציע לערוך פעולת-הגמול. שרת לא שאל מה תעזור פעולה זו. שאלות כאלה הוא גילה רק ליומנו, וגם השיב עליהן: אין בהן שום תועלת. אבל איש כמו שרת לא היה מעלה על דעתו להציג שאלה זו בגלוי, לבן-גוריון או לדיין. הוא רק שאל כמה הרוגים צפויים בפעולה זו. „הרמטכ"ל העריך אבידות האויב בעשרה, ולשאלתי אישר שיש להיכון להרוגים אחדים בתוכנו.“

חד וחלק. עשרה הרוגים מצריים, כמה הרוגים אצלנו. בזה נסתים הדיון על הפעולה. משה שרת אישר אותה.

אומר שרת ליומנו: „מעשה החרידה... יזעזע את הציבור וחוסר תגובה עליו לא יתקבל על הדעת.“

בזמרו: הפעולה אינה מבוצעת כדי למנוע חירות-יבון כאזה בעתיד, או מפני שראש-הממשלה כבוד שזוהי מדיניות נכונה. כפי שמסתבר לכל אורך היומן, הוא כפירוש לא חשב כך. אבל „הציבור“ מוזעזע, וצריכים לפייס אותו. צריכים לעשות מה שמתקבל על דעת הציבור — אותו ציבור אשר בן-גוריון, דיין ודובר צה"ל שיקרו לו — לדבר שרת — באופן שיטתי.

חודש אחד בלבד לפני כן, ב-25 בינואר 1955, רשם שרת ביומנו על פעולות-תגמול אחרות, שבוצעו באותה תקופה: „הגיעו הדברים לידי כך שמיבצעים המסכנים חיי חיילים מבוצעים ונחוצים לא מתוך שיקולים ענייניים, אלא כטכסים ואמצעי-תעמולה נגד מישהו (בצמרת המדינה). יש כאן פטרות בדיני נפשות, ויש לעקור נגע זה משרוש.“

עתה אישר שרת עצמו פעולה נוספת, וגדולה מכזו, על רקע דומה.

בגלל „יסודות שטניים“

א כל זאת לא היתה הסיבה היחידה לאישור הפעולה. הסיבה האמיתית מתגלה בפסקו הבא: „כאשר נחלו השניים בקאהיר אחרנו לעצמנו: לא נגיב במעשי-נקט יומים על התליות, אך אם תבוא התפרעות מרצועת-עזה, נגיב עליה במישנה-מתחן לסילוק אותן חשבונו. (הדגשה שלי.) עכשיו הגיעה השעה.“

כמה ימים לפני כן נחלו בקאהיר שניים מחברי רשת-הריגול הישראלית, שביצעו במצריים מעשי-חבלה נגד מוסדות אמריקאיים, ותטמינו פצצות בבתי-קולנוע. המישפט היה פומבי, ואשמת הנאשמים הוכחה למעלה מכל ספק.

השליט המצרי המתין זמן-מה באישור ובביצוע פסק-הדין. אך לבסוף לא היתה לו ברירה. אחרי שהיא הוציא להורג את ראשי מחתרת האחים המוסלמיים, שניסו לרצחו, פשוט לא יכול היה להמתין את דינם של מרגלים ציוניים. עבד-אל-נאצר עצמו סבר בוודאי שתלית שניים בלבד מהם היא המינימום האפשרי.

גם שרת עצמו חשב כך. הפעולה בקאהיר נראתה לו כמעשה-יוזעה. הוא גינה אותה, בעמודי יומנו החשאי, במילים הקיצוניות ביותר. „לבון אחראי לזוועה של קאהיר... באופיו גם בשיכלו יש יסודות שטניים...“ הוא קיווה אמנם שעבד-אל-נאצר יחון את השפטים ברגע האחרון, אך הבין שלא יכול היה לעשות זאת.

אם כן, איזה חשבון היה טעון „סילוק“ בהריגת עשרה חיילים מצריים? התשובה נובעת מן התיאור עצמו.

היה צורך בפעולת-ראווה רצחנית מפני שהציבור הישראלי לא ידע את האמת על פרשת קאהיר. הציבור האמין בתוביליב שהמצרים תלו בזודן צמאיים שני יהודים חפים-מפשע, שכל עוונם היה שהם יהודים. שרת עצמו עזר להפיץ שקר זה בכל האמצעים, והפית את הציבור בנאומו זעם וקיסרוג שזיעזעו שמיים וארץ.

הוא אישר פעולת-הנקמה, מפני שהציבור המוסת, שטוף-המוח, קורבן תעמולת-השקר שלו עצמו, זעק לנקמה.

ואחרי שתיאר את כל העובדות האלה (אם כי מבלי לקשר ביניהם), הוא מוסיף: „צר היה לי, כי התגמול יזקק לזכותו של בן-גוריון.“ היה חשוב לו שהציבור יחשוב כי הגיבור שציווה על פעולת-הנקמה הגדולה היה הוא עצמו.

את זאת רשם ביומנו שעות מעטות לפני שהיולי צה"ל יצאו חזרה את נפשם באותה פעולה חסרת הצדקה פוליטית ומוסרית. ואחרי-כך חרף, כנראה, לעשות אמבט, אם כי הפעם לא ציין זאת בפירוט ביומנו.

הרוגים לצילי האופייה

כ מה ימים לפני פעולה זו דיווח פינתס לבון (ערב סילוקו מתפקיד שרה-הביטחון) לממשלה כיצד מסלפים בצה"ל באופן שיטתי את פקודותיו, כדי לבצע פעולות-תגמול גדולות יותר מכפי שאושר בממשלה.

שרת ידע על כך היטב, שהרי רשם זאת בעצמו ביומנו. ביום א', 23.15.55: „לבון טיפר בינתיים כיצד הספיקו כבר במטכ"ל לסלף פקודות ביחס למיבצע שתוכנן. הוא גזר במפורש כי לא יפוצצו בתים, אך בפקודת המיבצע שניתנה לאחר ההתייעצות אצלו נאמר כי מותר להשתמש בתומרי-נפץ לשם פריצה לתוך בית — מעשה שאין כל הבדל בינו לבין פיצוץ בית לשמו.“

קטע זה מתייחס לפעולת-תגמול שבוטלה ברגע האחרון, ועל ביטול זה כתב שרת: „לבון טען כי (הביטול) יביא לדין הסתה בצבא (נגד הממשלה).“

והנה, באישור בא אינו לדין בליווי בן-גוריון, „העריך“ שהפעולה תסתים בעשרה הרוגים מצריים, „הרוגים אחרים מצרינו“ — קיבל שרת הערכה זו כקביעה עובדתית.

שרת ציווה שהשליש הצבאי, נחמיה ארגוב, יעיר אותו בשבע בבוקר, כדי לספר לו מה אירע בליל הפעולה. „בחמש התעררתי ובליתי שעתים בניס-לא-נים. לא ידעתי מיספרו של נחמיה, והציפיה הוציאה אותי מדעתי.“

בשבע בדיוק צילצל הטלפון. „מלחן המילה הראשונה של נחמיה הבינונו, כי בשרוה רעה בפני... יש לנו שמונה הרוגים וכמיספר הזה פצועים.“

שרת לא שאל מה מיספר החרוגים המצריים.

לאחר מכן דן שרת בענייני האופרה הישראלית, שהיתה אז בסיכון עם הבינה! לאחר מכן ביקר אצל הנשיא יצחק בני-צבי, ודענית על כל מיני שאלות, מבורמה ועד חבש.“

רק או הגיע למישרד-החוק. „תקוע פגשני וחדשה בפיו — למצדים 35 הרוגים. נרעשתי. מיספר זה משנה לא רק את מדי התקרית, אלא את עצם מהותה. הוא הופך את התקרית למאורע, העלול להיות כרוך בסיבוכים ובסכנות מוריים לימים הבאים, מדיניים וביטחוניים.“

תדהמתו של שרת היא מוזרה. מאחר שהוא גינה אותה רק ליומנו הפור, יש להניח שחיא כנה. אבל איזו זכות היתה לו להיות „נרעש“?

אין צורך להיות רבי-טוראי כדי לדעת שבקרב-לילה, כשמתקפים מחנה עורפי, שמים מארבים וממקשים את דרכי הגישה אליו, אי-אפשר כלל להעריך מראש את הקורבנות. הדבר תלוי לגמרי במיקרה — עוד יותר מאשר בקרב רגיל. אי-אפשר היה לצפות לכך שהמפקד יעמוד בצד עם נייר ועיפרון, ויפסיק את הפעולה בהגיע מניין החרוגים של האויב לעשרה.

על אחת כמה וכמה כשמפקד הפעולה הוא אריק שרון. שרת ידע היטב שאריק סיקד כשנה ורבע לפני כן על פעולת קיביא. שהפכה לטבח המוני של נשים וילדים. אריק היה כבר אז מפורסם בחוגים צבאיים ומשלתיים — ולא דווקא כאיש החרד להי ערבים או המפקד על כללי „טוהר הנשק“.

היה בטוח שמפקד זה לא ייצא מגדרו — אם ההשתמש כדשון המעטה — כדי לצמצם מיספר הרוגים-האויב.

אריק עצמו הסביר לי, לפני שנה, שמיספר החרוגים המיצריים היה מיקרי, ונבע מעליית משאית-תגבורת על מארב. גם על פי הסבר זה ברור שדין לא יכול היה להבטיח, ושרת לא יכול היה להאמין, שמיספר החרוגים המיצריים יגיע דווקא לעשרה.

„שאלו את אביך!“

ב משך כל היום גברה חרדתו של שרת. „הידיעות רדפות זו את זו. מיברק של רוטר קבע שמיספר החרוגים כשלושים ושבעה, והפצועים שלושים. בתוך אלה רק 2-3 אזרחים, בכללם ילד בן 7, כל השאר חיילים וקצינים.“

בישיבה של צמרת משרד-החוק הסביר שרת כי „אשר מיבצע של יסוד אומדן של 10 הרוגים לכל היותר, והנה גדל המיספר פי ארבעה... כל הזמן חשבתי מה יהיה באיזור הספר של הרצועה והאומנם יבליגו המצרים על העלבון הצורב שגרמנו לצבאם...“

שרת הבין את חומרת ההשפעה הפסיכולוגית של העלבון על ממשלת מצריים ועמה. אבל גם הוא היה ממוגל להשוב רק על הגברת

דויד בן-גוריון, 1954, ערב שובו לחפקי שרה-הביטחון

המתוחות בכבוד — ולא העדה על דעתו שגרם זה עתה למיפנח היסטוריו, בעד מרמים מרחביים וגלובליים.

בתדריך לשגרירות ישראל בעולם כתב באותו יום: „אני מניח, אם כי אינני בטוח לחלוטין (1), כי המעבר מ-10 (הרוגים מצריים) בא כתוצאה בלתי-נמנעת מהשתל-שלוח הקרב. אבל עלינו לדעת כי בעניינים כאלה כמות הופכת לאיכות, ומיספר החללים משווה לסמורע כולו אופי אחר לגמרי מזה שנתכוננו לו.“

אחרי הצהריים התכנסה הממשלה לישיבה חטופה בכנסת. בן-גוריון ודיין לא נכחו. כי היו בסיור שיגרתי בצה"ל — אות ליוולול הגמור שבו התייחסו הן לממשלה, הן למה שאירע.

„הידיעה על שמונת הרוגים היממה את הכל. לא היתה לי ברירה אלא למסור, כי אישרתי את המיבצע על יסוד הנחה מפורשת של 10 הרוגים — והנה הוגדל המיספר פי ארבעה.“

החתחמקות בוגדת לעין. שרת דא היה מוכן לקבל על עצמו את האחריות לפעולה שהוא אישר אותה.

הוא לא היה היחיד שגויש תירוץ. גם הציונים-הכלליים (הליברלים של היום), שהיו שותפים בקואליציה, ושכמובן לא שותפו בסוד העניין, ניסו לנער חוצנם ממנו. מלגלג שרת: „מיפלה זו דוגלת כלפי חוץ בשיטה של תגובות חריפות, ואילו בפנים (בממשלה) הם רומנים ורוגים על כל מעשה נמרץ. הם לא השתנו מאז.“

באותו יום עוד מצא שרת זמן להשתתף במסיבה פרטית לכבוד אורחת ציונית מדרום-אפריקה. הנה קטע אופייני של שרת:

„ניגשה אלי שם (יעל דיין, אז בת 15)... ילדה מבריקה בשיכלה ועצמאית ברוחה. תפסה אותי מנוחה עם (יצחק אולשין). אמרה: „משה, אתה ראש-הממשלה, ואולשין, אתה נשיא בית-הדין העליון. אימרו לי, מה נעשה במדינה שלנו? מדוע נהרגו 37 אנשים? זה לא נחוצ, לגמרי לא נחוצ!“

שרת עצמו מוסיף כאן ביומנו, בסוגריים: „מדוע לא 45?“ כומר, מדוע התעניינה יעל דיין רק ב-37 החרוגים המצריים, ולא בשמונת החרוגים של צה"ל?

מוסיף שרת ביומן:

„הבטתי בפניה הפיקחיות והנרגשות, ושתקתי. לא אמרתי לה: שאלו את אביך!“

„מי כתי ויאמין?“

א יך הגיב הציבור הישראלי על פעולה זו?

תוא לא יכול היה להגיב, מפני שפשוט לא אמרו לו את האמת. (המשך בעמוד 28)